

Dyslexie

„Dyslexii se rozumí omezená schopnost naučit se číst navzdory normální inteligenci, dobrému tělesnému i duševnímu zdraví, přiměřené vzdělávací nabídce, motivaci a vyvíjenému úsilí dotyčného jedince.“ (Jošt, 2011, s.20)

- **Rychlost**
  - Dítě luští písmena, hláskuje, neúměrně dlouho slabikuje nebo naopak domýšlí slova.
  - Ptyp vs. Ltyp– správná identifikace písmen, ovšem nechápe obsah textu vs. špatná identifikace písmen, ale dobré porozumění textu
- **Chybovost**
  - Záměna tvarově podobných – p-b-d
  - Záměna zvukově podobných – t-d i zcela nepodobných
  - Záměna slabik, slov či jejich vynechávání
- **Technika čtení**
  - Při běžné výuce četby (analyticko-syntetická metoda) přetrvávající návyk dvojího čtení – nejdříve pro sebe a pak nahlas
  - Dlouhodobě problémy se spojováním hlásek do slabik
- **Porozumění**
  - Je závislé na předchozích ukazatelích – rychlém a hbitém dekódování, syntéze písmen a odhalení obsahu

Dyslexie a její náprava/reedukace

- Reedukace dyslexie vychází z *analyticko-syntetické metody čtení*.
- Vlastní čtení se skládá ze 2 oblastí, které se vzájemně ovlivňují (O. Zelinková, 2015):
  - **Technika čtení, dekódování**
    - Zrakoprostorová identifikace písmen,
    - Spojení hláska - písmeno,
    - Spojování písmen do slabik,
    - Čtení slov se zvyšující se náročností hláskové stavby,
    - Čtení vět, souvislého textu.
  - **Porozumění**
    - Porozumění izolovaným výrazům,
    - Mechanické porozumění na základě paměti,
    - Porozumění na základě pochopení souvislostí.
- **Základní techniky práce s textem**
  - Metoda obtahování
  - **Metoda Fernaldové**
  - Metoda postřehování

- Čtení se záložkou (okénkem)
- **Čtení v duetu**
- **Metoda vyhledávání chyb**
- **Metoda dublového čtení**
- Návčik dlouhých a krátkých samohlásek
- Metoda globálního čtení

Tištěné materiály k práci s žáky se SPU v oblasti Českého jazyka

Nácvik čtení analyticko-syntetickou metodou:

Podpora identifikace písmene:

1. Rozvoj sluchového vnímání:

- Bednářová, J. Sluchové vnímání. Brno: PPP.
- Bělková, M. & Jirušková, M. Sluchové vnímání – rozlišování měkkých a tvrdých slabik. Brno: PPP.
- Frančíková, R. & Štanclová, E. (2013). Šimonovy pracovní listy 15 – Rozvoj sluchového vnímání Rozlišování hlásek, slabik a slov. Praha: Portál.
- Jirušková, M. & kol. Sluchové vnímání – sluchová analýza a syntéza řeči. Brno: PPP.
- Gošová, V. (2013). Kuliferda. Sluchové vnímání I/II. Praha: Raabe.
- Krejčová, K. & Pechancová, J. (2013). Sluchové vnímání – Pracovní sešit 4. Praha: Raabe.
- Michalová, Z. (2016). Sluchové vnímání. Havlíčkův Brod: Tobiáš
- Portál Učení v pohodě
- Logico Piccolo

2. Rozvoj zrakového vnímání

Literatura:

- Bednářová, J. (2010). Zrakové vnímání: Optická diference. Praha: Dyscentrum.
- Bednářová, J. (2014). Rozvoj zrakového vnímání 1 – 3 díl. Příběhy krtka Barbory. Brno: Edika.
- Gošová, V. (2013). KuliFerda. Pro žáky s SPU na 1. stupni ZŠ. Zrakové vnímání I, II.
- Krejčová, K. & Pechanová, J. (2013). Zrakové vnímání - pracovní sešit. Praha: Raabe.
- Matoušková, E. (2015). Posilování sluchové a zrakové percepce. Katalog podpůrných opatření. Zrakové postižení nebo oslabení zrakového vnímání.
- Portál Učení v pohodě
- Logico Piccolo

3. Rozvoj prostorové a pravolevé orientace

- Balharová, K., Suchoňová-Balogová, M. & Bubeníčková, P. (2012). Nápravná cvičení. Praktické materiály pro výuku žáků se specifickými poruchami učení na 1. st. ZŠ. Praha: Raabe.
- Balharová, K., Suchoňová-Balogová, M. & Bubeníčková, P. (2014). Nápravná cvičení II. Praktické materiály pro výuku žáků se specifickými poruchami učení na 1. st. ZŠ. Praha: Raabe.
- Bednářová, J. (2004). Prostorová orientace. Brno: PPP.
- Bednářová, J. & Šmarda, R. (2004). Orientace v čase. Brno: PPP.
- Bednářová, J. (2012a). Orientace v prostoru a čase pro děti od 4 do 6 let. Brno: Edika.
- Bednářová, J. (2012b). Orientace v prostoru a čase pro děti od 5 do 7 let. Brno: Edika.
- Rödlíngová, B. (2009). Jak dlouho trvá rok? Plzeň: Fraus.
- Vodička, I. (2015). Levá a pravá – Pracujeme s levákem v předškolním věku. Praha: Raabe.
- Weinholdová, A. (2010). Poznáváme hodiny a čas. Praha: Albatros.

Materiály O. Zelinkové (www.zelinkova.cz)

- 1. díl: ZELINKOVÁ, Olga. Cvičení pro dyslektiky. I., Rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek. Praha: DYS, 1996.

- 2. díl: ZELINKOVÁ, Olga. Cvičení pro dyslektiky. II., Rozlišování slabik dy-di, ty-ti, nyní, rozlišování sykavek. Praha: DYS, 2003
- 3. díl: ZELINKOVÁ, Olga. Cvičení pro dyslektiky. III., Cvičení sluchové analýzy a syntézy. Praha: DYS, 2003
- 4. díl: ZELINKOVÁ, Olga. Cvičení pro dyslektiky. IV., Rozlišování b-d-p. Praha: DYS, 2003.
- 5. díl: ZELINKOVÁ, Olga. Cvičení pro dyslektiky. V., Čtenářské tabulky. Praha: DYS, 1996.
- 6. díl: ZELINKOVÁ, Olga. Cvičení pro dyslektiky. VI., Pravo-levé orientace. Praha: DYS, 1996.

Slabikování:

- Postřehování slabik (Bednářová, J.)
- Hrajeme si s písmeny - rozlišování hlásek (O. Zelinková, nakl. DYS),
- Čtenářské tabulky - základní soubor (J. Novák, nakl. Tobiáš)
- Čtenářské tabulky - rozšiřující soubor (J. Novák, nakl. Tobiáš)

Čtení souvislého textu:

- Hrou s písmeny k lepšímu čtení (E. Kubická, nakl. Grafie)
- Když dětem nejde čtení 1. (čtení slov s otevřenou slabikou), 2. (čtení slov s uzavřenou slabikou), (S.Emmerlingová) (nakl. Portál)
- Nauč mě správně číst (H. Tymichová, nakl. Práce)
- Čtení pro mne (Bednářová, J.)
- Základy čtení I, II (Z. Michalová, nakl.Tobiáš)
- Dyslektická čítanka – pro všechny ročníky ZŠ, texty upraveny pro žáky s obtížemi ve čtení (Z. Michalová, nakl.Tobiáš)
- Čtení mě baví I.díl, II.díl (Zelinková)• Multimediální interaktivní Testy a Slabikář pro děti od 4 let, k možnému odhalení a prevenci počátečních problému při čtení a psaní (Kupčíková, A. www.dys.cz)
- Ariadnina nit – J. Bajtík

Pro starší žáky na 2. stupni

- Život rytíře - text upraven pro dyslektické žáky (K. Balharová – cca 5. – 6. třída)
- Astronomie bez dalekohledu – text upraven pro dyslektické žáky (K. Balharová – 8.; 9. třída)
- Logico Piccolo – Pracovní karty pro český jazyk, porozumění, apod.

Internetové odkazy

<http://www.dyscentrum.org/vzdelavani>

www.kaminet.cz

www.dys2.org

www.dys.cz

<https://www.tablexia.cz/cs/>

<http://labyrinthschool.cz/>

www.vasedeti.cz

Literatura:

- JUCOVIČOVÁ, D., ŽÁČKOVÁ, H. Dyslexie, D&H, 2007.
- JUCOVIČOVÁ, D., ŽÁČKOVÁ, H. Reeducace specifických poruch učení u dětí. Praha: Portál, 2009.
- JOŠT, J. Čtení a dyslexie. Praha: Grada, 2011.
- ZELINKOVÁ, O. Poruchy učení. Praha: Portál, 2015.
- ČERNÁ, M., STRNADOVÁ, I. Dyslexie. Detektivní úkoly pro malé čtenáře. Praha: Fragment, 2011.
- BUREŠOVÁ, J. Povím Vám o dyslexii. Brno: Edika, 2016